

пикирлер менен бирге және бир нәрсени анық рәушан етеди – бул да болса түркий-монғол, араб-парсы халықларындағы бундай сыйқырлы хәдийсели сюжетлик мотивлер олардың бир дәректен тарқалғанлығын көрсетиў менен бирге бул мотивлердиң хәр қыйлы форма хәм максетлерде берилиўи аты аталған халықлардың хәр қыйлы турмыс тәризинен ғана дерек берип қоймастан, олар арасындағы көп мың жыллық тарийхый, мәдений байланыслардан, бул халықлар арасында жүз берген

руўхый-мәдений, дослық жақынласыўлардан да сыр шертип турады. Ал, бул халықлардың эпик фольклорындағы атлары аталған сыйқырлы хәдийсели сюжетлик мотивлер хәққындағы жоқарыда биз атап өткен сырт ел алымларының пикирлери болса эпостаныў бойынша келешекте салыстырмалы-типологиялық жоба-усылларда алып барылатуғын үлкен изертлеўлерге дәстиярлы илимий-эстетикалық тийкарлар болып хызмет етери сөзсиз.

Әдебиятлар

1. Горгут ата. Гадымы туркмен эпосы. —Ашхабад: «Туркменистан», 1990.
2. Жирмунский В. М. Тюркский георический эпос.-Л-М.: «Наука», 1974.
3. Еремина И. Миф и народная песня//Миф. Фольклор. Литература. —Л.: «Наука» Л. О., 1978.
4. Короглы Х. Огузский героический эпос. —М., «Наука», 1976.
5. Қасқабасов С. Қазақтың халық прозасы. —Алматы: «Ғылым», 1981.
6. Мелетинский Е.М. Поэтика мифа. —М.: «Наука», 1976.
7. Мәржани Ш. Казан хәм Болгар хәлләре турында файдаланылған хәбәрләр. — Казань: «Татарстан», 1989.
8. Нурмухамедов М.К., А.С.Пушкинниң ертеклери хәм Орта Азия халықларының фольклоры. —Нөкис: «Қарақалпақстан», 1987.

РЕЗЮМЕ

Мақолада қарақалпақ туркий фольклоршунослигида ўрганилмаған муаммолардан бири - туркий халқлар, шу жумладан, қарақалпақ эпосларининг пайдо бўлишида, генезисидә ғоявий -эстетик асосларининг бири бўлиб хизмат қилған сеҳрли ходисали сюжет мотивларнинг туркий - **муғул**, араб-форс халқларининг оғзаки эпик меросларидаги кўриниши, уларнинг учраши ва хусусиятлари киёсий - типологик усулда ўрганилған. Бу сеҳрли сюжетли мотивларнинг номи кўрсатилған халқларнинг эпик меросларида муштарак сюжетлар шаклида учраши уларнинг бир манбадан келиб чиққанлигидан, бу халқларнинг кўп йиллик тарихий - маданий алоқаларидан, руўхий - маданий яқинлиқларидан дарак бериб туради. Бу хәқда келтирилған чет эл олимларининг фикрлари эса дастлабки киёсий - типологик тадқиқотлардан дарак бериб туради деган ишончли билан яқунланған.

РЕЗЮМЕ

Статья посвящается актуальному вопросу в тюркской фольклористике-изучению мотивов сюжета волшебства как идейно-эстетической основы в зарождении и генезисе каракалпакского эпоса. С помощью сопоставительно-типологического метода выявляются сходства и отличия этих мотивов с этическим наследием устного народного творчества тюрко-монгольских и арабских народов. Существование мотивов сюжета волшебства в эпических произведениях вышеуказанных народов объясняется многолетними историко-культурными связями и духовно-культурной близостью этих народов. Приводятся мнения зарубежных учёных по данному вопросу на основе сопоставительно-типологических исследований.

SUMMARY

The article is devoted to one of the actual issues of the Turkic folklore the study of the motives of magic plot as an ideological aesthetic basis in the formation and genesis of Karakalpak epos. The use of the comparative-typological method let the author determine the similarities and differences of these motives with the ethic folklore heritage of the Turkic-Mongolian and Arabian-Persian peoples. The presence of the motives of magic plot in the epic works is explained by their historical-cultural connections and spiritual-cultural similarities of the above-mentioned peoples. The article contains the opinion of foreign scholars on the issue under discussion, based on the comparative-typological research works.

ӘМЕТ ШАМУРАТОВТЫҢ ПРОЗАСЫНДА ОБРАЗЛАР ТИПОЛОГИЯСЫ

М.Д.Бекбергенова –филология илимлериниң кандидаты, доцент

Әжинияз атындағы Нөкис мәмлекетлик педагогикалық институты

Таянч сўзлар: ёзувчи, ижодий, бадиий тўқима, сюжет, образ, мавзу, муаммо, типология.

Ключевые слова: писатель, творческая индивидуальность, художественный вымысел, сюжет, образ, тема, проблема, типология.

Key words: writer, creative individuality, artistic fiction, plot, image, theme, problem, typology.

Әмет Шамуратов XX әсир қарақалпақ әдеби-ятының көрнекли ўәкили, шайыр, жазыўшы, драматург, дилмаш, жәмийетлик хәм мәмлекетлик ғайраткер. Ол Республикамыздың көп тараўларында, мәмлекетлик лаўазымларда ислеген. Қарақалпақ халқының талантлы жасларын тәрбиялаўда, қарақалпақ зыялыларының өсип шығыўында, алымлар, инженерлер, муғаллимлер, шайыр-жазыўшылар, артистлердиң кәлиплесип раўажланыўына өз үлесин косты, пидайы мийнет етти, меҳир-мухаббатын берди. Мәмлекетлик искер хәм ғайраткерлер Әмет Шамуратовтың заманласлары болған Қ.Әўезов, Н.Дәўқараев, Қ.Айымбетов, Ж.Аймурзаев, А.Бегимов,

М.Дәрибаев, Ә.Өтепов, Н.Жапақов, Р.Қосбергенов, С.Камалов, М.К.Нурмухамедов, Д.Насыровлар менен бирге халықтың мәдениет-ын, көркем өнерин, илимин раўажландырыўға Ыатанның перзенти сыпатында хызмет етти. Бул дәўир қарақалпақ зыялыларының пайда болған, өсип раўажланған тарийхый дәўири болды.

XIX әсир қарақалпақ әдебияты классикалық дәўир әдебияты деп аталады, XX әсир қарақалпақ әдебияты бизиң миллий әдебиятымыздың барлық жанрлары поэзия, проза, драматургия, түрли жанрлық формалар пайда болды, раўажланды хәм кәлиплести. Ә.Шамуратов XX әсир қарақалпақ әдебиятының барлық жанрларының

раўажланыўына өз үлесин қосты. Гүрринлер, поэмалар, повестьлер, инсценировкаларды дөретти. Оның қосықлары 30-жыллардан баслап баспа сөзінде жәрияланып басланған. Ә.Шамуратовтың «Сыйлық» (1940), «Ұатан ҳақында қосықлар» (1943), «Бахыт қосықлары» (1949) поэзиялық топламлары, «Ески мектепте» (1940), «Таңламалы шығармалары (1954, 1963) усаған дөретпелери баспадан шыққан.

«Ә.Шамуратовтың поэзиясы кең тематикалық диапозоны, азаматлық пафосы, терең Ұатан сүйиўшилиик сезимлери менен айрықшаланып турады», -деп жазған еди Ж.Нарымбетов. [2:7] Оның «Жоңышқа», «Ашық болдым», «Колхоз қызы», «Шөжелер», «Бар, балам бар!», «Қыз Зийбағұл алға өтти», «Шоманай бойы», «Сәўдигим», «Ақ боз ат», «Жан ата», «Өйбей бала», «Мен ашығын», «Тилек», «Сәлем сизге фронттағы улыңнан», «Көрисемиз», «Саўаштан келди», «Бәхәр шақырығы», «Шад хабар», «Сәлем», «Умытылмас жаз», «Тулпар қус», «Жаздың айы», «Бизиң елде», «Туўылған жер ҳақында», «Ғаз келди», «Ақ пахта-ақ алтын», «Тракторшы», «Қызыма», «Бәхәр келди», «Әмиўдәрья», «Оқымақ-билмек» қосықларының атамаларынан көринип турғанындай, ХХ әсирдиң 30-50-жыллардағы 20 жыл ишиндеги қарақалпақ халқының турмысы, басынан кеширип өткен тарийхый жоллары: экономика, қурылыс, аўыл хожалығы, оқыў, билим, илим, ғалаба саўатландырыў, паракхатшылық өмир, Екинши жәхән урысы жыллары, урыстан соңғы дәўир, пахта егиў, жоңышқа өсирйў, Чаржаў-Қоңырат темир жолының, Тақиятас қаласының қурылыслары, Шоманайдың мың-мын гектар тың жерлерин өзлиестириў, жаңа магистрал ҳаўа жолларын ашыў жумыслары усы дәўирдеги шайыр поэзиясының тийкарғы идеялық мазмунын қурады [1:165].

Ә.Шамуратовтың поэзиясында халық аўызеки дөретиўшилигиниң әжайып дәстүрлери: дэстанлардағы батырлардың душпанға атланысқа шығар алдында ата-анасынан рухсат алыў дәстүри Ә.Шамуратовтың лирикасында шеберлик пенен раўажландырылған: 1941-жылы жазылған «Бар, балам бар!» қосығында Еркебайдың өз анасы менен хошласыў эпизодында дәўир руўхы улдың мәртлиги, анасының перзентин қоллап-қуўатлаўы, қахарманлық дэстанларды еслетеди, қарақалпақ халқының мәрт, батыр екенлигинен дерек береди:

«Шадлы –хоррам болып тасып,
Тезлик пенен кәдем басып,
Мәрт Еркебай жетип келди.
Анасына қушақ ашып.

– Ана жаным. кәдирданым,
Кәўендерим, мийрибаным,
Ақ сүт берип өсирдиң сен,
Хеш те жоқ мениң әрманым.
Тийгенде елге сум душпан,
Мен қалай шыдап тураман,
Әдиўли туўған жан ана,
Саўашқа мен де бараман...

Анасы мәрт кәўендер,
Қыйынлық иске бел буўған.

Харамы душпан исинен,
Көкирегине кек толған.

Керек десе, уллы Ұатан,
Мениң қурбан бул жаным,
Қарыў асып бойыма,
Бараман саған дәрманым.» [5:20]

Ә.Шамуратовтың қайсы бир қосығын оқығанымызда да бул муҳаббат қосығы, ямаса тәбийий байлық ҳақында лирикасы, жаўынгерлик поэзиясы, қосық қатарларында туўған жерге деген перзентлик сүйиспеншилиик сезимлерин толып-тасып турғанын көремиз. Мәселен, 1939-жылы жазылған «Жоңышқа» деген қосығында халықтың миллий байлығы болған жоңышқа, пахтаны жырласа:

Қандай сулыў! Ол даланы жайнатқан,
Көк көрпеси фермаларды қуўантқан,
Жасыл гүли августларда ашылса,
Ай жулдыздай атыз ишин нурлатқан.

Жылда қырмызыдан үйемиз қырман,
Турмыс абад, шадлы сүремиз дәўран,
Нәўбәхәрде пахта егисин егип,
Зүрәт арттырар қыз жигит, жаўан. [5:16]

1946-жылы жазылған «Ғаз келди» қосығында тәбият гөззаллығы жырланады:

Сәўирдиң самалы жанға жаққанда,
Сыңқ-сыңқ күлип, салмада суў аққанда,
Шымшықлар пар-парлап қанат қаққанда,
Қулағыма бир жағымлы саз келди.

Қыс өтип, жер жүзи түрге донгенде,
Хош әтир ийиси жайнай бергенде,
Хәз етип жәнликлер шағлап күлгенде,
Талўас етип ғаңқылдасқан ғаз келди. [5:43]

Ә.Шамуратовтың поэзиясында 1947-жылы жазылған «Әмиўдәрья» қосығы терең лиризмге толы, патриотлық руўхта суўдың күдирети, ана Ұатан образы менен берип турады:

Ишкенде суўыңды мийрим қанады,
Шийрин жаным рәхәтке толады,
Әмиўдәрья қуўатымсаң, жанымсаң,
Сен шалқысаң, ел шадлықта болады. [5:48]

Хәттеки урыс темасына арнап 1944-жылы жазылған «Сәлем сизге фронттағы улыңнан» қосығында да туўған жердиң гөззаллығы, тәбийий байлықлары үлкен сүйиспеншилиик пенен жырланған:

Бағы –бақша, туўылып өскен елатлар,
Суўлары мазалы дәрья, көлатлар,
Мәртликти ышқы еткен не азаматлар,
Сәлем сизге фронттағы улыңнан!

Пахта, жоңышқалы мақпалдай жери,
Балығы туўлаған Аралдың көли,
Бахытлы жасаған қарақалпақ ели,
Сәлем сизге мәдетқарың улыңнан! [5:31]

Шайырдың «Оқымақ - билмек» қосығы хәзирги ўақытта да өз әхмийетин жойтпайды. Себеби жасларды оқыўға, билим ийелеўге, өзлигин аңлаўға, тарийхын билиўге шақырады:

Не бир қыйын дүркин заманлар өтти,
Бул заманға қалайынша кеп жетти?
Бул ушын тереңнен оқымақ, билмек,
Хасыл ой пикирин қулаққа илмек. [5:49]

Ә.Шамуратов усылар менен қатар эпикалық поэзия тараўында да «Бахытлы заман», «Ақшолпан –Палман» сыяқлы көлемли поэмалар дөретти. Әдебиятшы Ж.Нарымбетов Әмет Шамуратовтың эпикалық поэзиясында дәўирдин әхмийетли мәселелери сөз етилгенлиги хаққында жазған еди [2:9].

Ә.Шамуратовтың драмалық шығармалары да белгили. Олардан «Бизің бахыт», «Туўысқан Украина», «Арал қызы» хәм «Қырық қыз» пьесасы бар. Қарақалпақ «Қырық қыз» эпосы тийкарында жазылған усы атамдағы пьесасы Ытанға садьқлық идеясын орайлық тема етип алған.

Ә.Шамуратовтың прозалық шығармалары да бар. Оның «Мениң жолбарыслар менен жолығысыўларым» гүрриңлер циклы ХХ әсир қарақалпақ прозасы тарийхында жаңалық болды. Жазыўшының бурын болмаған гүрриң формасын дөретиўи, соның менен бирге бул гүрриңлерде қарақалпақ әдебияты тарийхында биринши рет жолбарыс дүньясы хаққында сөз етиўи, жолбарыс образын хәр тәреплеме ашып прозада жаратыўдың өзи Ә.Шамуратовтың новатор, шебер жазыўшы, миллий прозаға жаңа тема, жаңа образ, жаңа сюжет алып келгенлигин көрсетеди. Бул балалар әдебияты емес, ал пүткил ХХ әсир қарақалпақ әдебиятында, оның әжайып үлгиси болды. Жазыўшының жолбарыслар хаққында жазған гүрриңлери китап оқыўшыларында адамгершилик, гуманизм идеяларын уғындырады.

«Жолбарыс тырнағында», «Қәўендершилиқ», «Жолбарыстың баласын өлимнен қутқардым», «Жолбарыс мениң сәлемимди алды» гүрриңлери мине, усы жыртқыш хайўанда да кеңпейиллилик, мийримлилик, қыйын аўхалларға түсип қалыў тәреплери, жақсылықты, дослық жәрдемди билиў хәрекетлери хайўанатлар патшасы жолбарысқа болған хұрметти оятады.

Соның менен бирге бул дөретпеде халықтың миллий байлығы болған бай тәбияты, дәрьядағы балықлар бекире, сүёнлер, шабақлар, сазанлар, көлдеги қуслар, ғазлар, куўлар, үйреклер, тоғайлардағы түрли хайўанатлар бизің елде көп болғанын дерек береді.

«Қәўендершилиқ» гүрриңинде жолбарыстың аяғына жийде тикени киргенде, Шәпик мерген тикенди алып, жолбарысқа жәрдем береді.

«Жолбарыстың баласын өлимнен қутқардым», Жолбарыстың қумырысқаға күши жетпегени, Жолбарыстың баласының атаўлап қалғаны, «Ғаз атпаға барғанда» деп аталған бөлимлерде де жыртқыш хайўанның өзине жақсылық ислеген адамға миннетдаршылығын образлы картиналар менен береді [5:146-173].

Жолбарысқа оқыўшының жыллы сезимлери оянады. Ол тек қәўипли жыртқыш хайўайы емес, ол тири жан жәниўар, жолбарыс та адамнан жәрдем күтеди, оған мүтәж болады. Қырғыз халқының повестинде ұллы жазыўшы Ш.Айтматов «Ақ кеме» повестинде кийиклердин образын жаратып, хайўанатларды қорғаў машқаласын ХХ әсирдин 70-жыллары бурынғы аўқамлық масштабта көтерген болса, қарақалпақ жазыўшысы Ә.Шамуратов ана тәбиятты қәстерлеў, хайўанатларға адамгершиликли қатнас жасаў мәселени ХХ әсирдин 40-50 жыллары усы дөретпеде бириншилерден болып сөз етеди. Хәзир де бул шығарма өз әхмийетин жойтпайды.

Ә.Шамуратовтың «Ески мектепте» повести 1939-жылы жазылған. Сол дәўирдин өзінде жазыўшының бул дөретпеси қарақалпақ әдебияты тарийхында үлкен әдебий кубылыс болды. ХХ әсир қарақалпақ прозасын арнаўлы түрде изертлеген академик М.К.Нурмухамедов Ә.Шамуратовтың «Ески мектепте» повестин, оның мазмунын, образларын терең талқыға алды хәм ХХ әсир қарақалпақ әдебиятының 30-40-жыллардағы жетискенлиги деп бахалады [4:113].

«ХХ әсирдин 30-жылларына дейинги оқыў системасы, ески мектептин айырым унамсыз иллетлери өткир сынға алынады. Бирақ онда бул оқыў системасы дүзим биротала әшқараланбайды, тек айырым саўатсыз, нәпсиқаў, хошжақпас моллалардың минез-кулқындағы унамсыз иллетлердин ақыбети көрсетиледи. Бул ўақыялар повесть қахарманлары Нызам хәм молла образында шебер ашып бериледи» [1:166].

Бир кишкене аўыл балаларының турмысын сүўретлеп, жазыўшы соның менен бирге пүткил қарақалпақ халқының турмысындағы ХХ әсирдин басларындағы оқыў тәлимнің аянышлы жағдайларын көрсетеди.

Жуўмақлап айтқанда, Ә.Шамуратов бизің келешек әўладларымызға бай әдебий мийрас калдырған, әдебият әлеминдеги өшпес жулдызлардың бири болып есапланады.

Әдебиятлар

1. Пахратдинов Ә., Алламбергенов К., Бекбергенова М. ХХ әсир қарақалпақ әдебияты тарийхы. – Нөкис: «Қарақалпақстан», 2011.
2. Нарымбетов Ж. Халқы қәдирлеген адамзат. //Әмет Шамуратов. Шығармалары. –Нөкис: «Қарақалпақстан», 2004.
3. Нарымбетов Ж. Әмет Шамуратов. Илимий –публицистикалық очерк. –Нөкис: «Қарақалпақстан», 2034.
4. Нурмухамедов М.К. Шығармалары. II том. -Нөкис: «Қарақалпақстан», 1985.
5. Шамуратов Ә. Шығармалары. –Нөкис: «Қарақалпақстан», 1992.

РЕЗЮМЕ

Мақолада қарақалпақ ёзувчиси Амет Шамуратовнинг асарларидаги образлар типологияси масалалари талқин қилинган. Миллий адабий аңаналар, халқ оғзаки ижодидаги образларнинг ҳозирги про-

задаги бадий образлар билан узвий алоқалари ўрганилган. Унда бадий тўқима ва ижодий қайта ёндашиш масалалари сўз этилади.

РЕЗЮМЕ

В статье рассматриваются вопросы типологии образов в произведениях каракалпакского писателя Амета Шамуратова, национальные литературные традиции, преемственная связь фольклорных образов с художественными образами современной прозы. Автор статьи рассматривает также художественный вымысел и творческое преломление через писательскую призму.

SUMMARY

The article deals with the issues of typology of characters in the works of the Karakalpak writer Amet Shmuratov, national literary traditions, successive relation of folkloric characters with artistic characters of modern prose. The author of the article also studies the artistic fiction and creative deflection through the writer's prism.

ЛИРИКАЛЬК ПОЭМАЛАРДА СЮЖЕТ ҲАМ КОМПОЗИЦИЯНЫҢ ЛИРИКАЛЬК ҚАҲАРМАН ОБРАЗЫН ЖАСАҰДАҒЫ ӘХМИЙЕТИ

(К.Рахмановтың «Сен ҳаққында қосық», Т.Мәтмуратовтың «Перийзат» поэмалары мысалында)

П.А.Дабылов - үлкен илимий хызметкер-излениуши

Әжсинияз атындағы Нөкис мәмлекетлик педагогикалық институты

Таянч сўзлар: поэма, сюжет, композиция, лирик қахрамон, лирик персонаж, монолог.

Ключевые слова: поэма, сюжет, композиция, лирический герой, лирический персонаж, монолог.

Key words: poem, plot, composition, lyrical hero, lyric character, monologue.

Классикалық дәстаншылығымызда, сондай-ақ, XX әсирдің 30-40-жылларындағы поэмаларда тийкарынан дәстүрий (хроник) сюжет жетекшиликти етип, онда ўақыялардың бир шеттен гүррин етилиўи нәтийжесинде шығарманы оқып болғаннан кейин бизиң ядымызда көбирек ўақыя-хәдийселер системасы орналасып қалатуғын болса, ал енди 60-80-жыллардағы поэмаларда, әсиресе, лирикалық поэмаларда сюжеттиң бул түри реформаға ушырай баслады. Оның орнын курамалы конструкциялық сюжет ийеледи. Яғный енди пүтин бир сюжет ағымын курайтуғын хәдийсе хәм қахарманлардың хәрекетлери орнына лирикалық қахарманның «мен»и аркалы билдирилген руўхый кеширмелер хәм терең эмоционал ой-пикирлер толқыны поэмадағы сюжеттиң тийкарын пайда етти.

Шайыр К.Рахмановтың «Сен ҳаққында қосық» атлы монолог типиндеги сап лирикалық поэмасында өмир шынлығы тек ғана лирикалық қахарманның монологы аркалы ашып берилгенликтен, онда эпикалық тийкар орнына лирикалық өлшем биринши орынға шығып кетеди. Сонлықтан, бул поэмадағы сюжет объектив тәризде сүүретленбейди, ал терең психологиялық коллизиялар, кескин кеўил драматизмлери, туйғылар системасының берилиўи аркалы-ақ, белгили бир сюжетлик линия (бағыт) ларды пайда еткен. Атап айтқанда, бул поэмада үш сюжетлик линияның бар екенлигин көриўге болады:

1. Лирикалық қахарманның дәслепп лирикалық персонаж – қызға суўық қатнаста (улыўма немқурайды) болыўына байланыслы жүзеге келген сезимлер;

2. Лирикалық қахарманның кеўлинде қызға деген көзқарастың өзгериўи, ашықлық сезимлердің пайда болыўы хәм күшейиўи менен байланыслы болған терең руўхый кеширмелер хәм психологиялық моментлер;

3. Жоқарыдағы еки сюжетлик линия биригип поэманың тийкарғы идеясын келтирип шығарған, яғный бул – мухаббаттың инсанды әпиўайыдан қоспалыға, жекке инсан дәрежесине көтеретуғын,

оны жақсылыққа, гөзаллыққа тәрбиялайтуғын теңи-тайы жоқ күш-күдирет екенлигин тастыйықлаўдан ибарат. Демек, бул поэмадағы сюжеттиң сап лирикалық планда курылыўи ондағы лирикалық қахарман характериниң өзгеше фонда раўажланып барғанлығын көрсетеди. Ал, енди поэмадағы жоқарыда келтирип өткен сюжетлик линияларды хәм жети бөлимди бир-бири менен тығыз байланыстырып турған «желім» - композициялық бирлик болып есапланады. Себеби, биринши сюжет линиясындағы лирикалық қахарманның бийпәрўалық келбеттеги руўхый халатынан екинши сюжетлик линиядағы ашық яр образына өтиўине тийкар жаратып берген «көпирише»лер бар. Мәселен, 1-бөлимниң соңғы бәнтиндеги:

Жүрек шынтлап тартпады зарын,
Көкирегимди жайлады бослық.
Мухаббат деп ойлағанларым,
Болып шықты жолдаслық, дослық [2:122]

-деген қатарларды хәм улыўма 1-бөлимниң мазмунын 2-бөлимдеги мына бәнт бекем байланыстырып тур:

Бәхәр келди.
Дөгерек-дашта,
Енди самал есер жағымлы.
Көз нурыңды кеўлиме шаш та,
Сөйле, жаным, әрманларыңды [2:123].

Егер усы қатарларды алып таслаған жағдайда поэманың бир тутаслығы (бир пүтинлиги) бузылар еди. Демек, поэмадағы бир бәнттиң, яки бир сөздің алып тасланыўы оның бир пүтинлигине нуксан келтирсе, бул сыпат композициялық курылыстың бекемлигин көрсетеди. Поэмадағы қыз образы тийкарғы композициялық өзек ролин өтейди. Шайырдың субъектив дүньясынан туўылған бәрше туйғылар системасы оның этирапына жәмлениди. Поэманың сюжет хәм композициялық дүзилисинде усындай жетискенликлер менен бир қатарда айырым кемшиликлердің де бар екенлиги сезиледи. Бул – поэманың сюжетлик курылысындағы бирдейлик, яғный бастан-